

4. Марусяк Н.Л. Забезпечення фінансової стійкості підприємств в умовах воєнного стану та економічної турбулентності. URL: <https://economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/download/1541/1490/>

5. Шарапов В.С. Формування концепції антикризового управління підприємствами в умовах військової агресії. URL: <https://humstudies.com.ua/article/view/277870>

6. Зимовець В. Фінанси підприємств України під час війни та завдання їх повоєнного відновлення. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/88e3ca70-6c81-4e74-a0be-f77281711078/content>

7. Шушкова Ю.В., Парфенюк Є.І., Турба Р.Б. Особливості банківського кредитування та засоби стабілізації фінансового забезпечення бізнесу в Україні в умовах війни. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2023-9_0-pages-213_221.pdf

УДК 658.14:338.45(477)

Веремієць М.Д.,
здобувачка освітнього ступеню магістр,
ОПП «Фінансовий менеджмент і контролінг»,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
Островська О.А.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

СИСТЕМА РАННЬОГО ПОПЕРЕДЖЕННЯ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ В АНТИКРИЗОВОМУ УПРАВЛІННІ ГМК В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ

Гірничо-металургійний комплекс України (далі – ГМК) перебуває в екстремальних умовах функціонування через повномасштабну військову агресію. Втрати ключових активів, логістичні обмеження, енергетичні кризи та наближення лінії фронту створюють критичні ризики для фінансової стійкості підприємств

галузі. Система раннього попередження фінансової кризи стає не просто інструментом моніторингу, а життєво необхідним механізмом виживання бізнесу.

Однією з найбільших міжнародних вертикально інтегрованих груп гірничо-металургійного комплексу в Україні є група компаній «Метінвест». До початку повномасштабного вторгнення виробничий портфель групи включав три основні сталеплавильні підприємства: ПАТ «ММК ім. Ілліча», ПрАТ «Металургійний комбінат «Азовсталь» (м. Маріуполь), ПрАТ «Камет-Сталь» (м. Кам'янське). Унаслідок бойових дій у 2022 році компанія втратила операційний контроль над маріупольськими підприємствами, які у 2021 році забезпечували близько 40% виробництва сталі в Україні. У 2024 році виробництво сталі для Метінвесту забезпечував повністю консолідований металургійний актив компанії – «Камет-Сталь» [1].

Динаміка виробництва сталі групи Метінвест за 2022 – 2024 роки відображає проблеми функціонування підприємства в умовах глибокої системної кризи. У 2022 році загальний обсяг виробництва становив 2 918 тис. тонн, де Каметсталь забезпечував 54%, Азовсталь та ММК імені Ілліча по 23% кожен. У 2023 році обсяги виробництва зменшилися на 31%. У 2024 році спостерігається позитивна тенденція: виробництво зросло на 3,7%, досягши 2 099 тис. тонн за рахунок підвищення завантаження потужностей Каметсталі, оптимізації виробничих процесів та диверсифікації поставок сировини (рис 1).

Рисунок 1 – Динаміка виробництва сталі групи Метінвест за 2022 – 2024 роки, тис. тонн

Джерело: розроблено автором на основі [1]

Система раннього попередження (далі – СРП) фінансової кризи являє собою комплексний механізм моніторингу, аналізу та прогнозування потенційних загроз фінансовій стабільності підприємства, що базується на систематичному відстеженні критичних індикаторів та їх відхилень від нормативних значень. Концептуально система раннього попередження ґрунтується на теоріях антикризового управління, фінансового аналізу та ризик-менеджменту, інтегруючи кількісні показники (коефіцієнти ліквідності, платоспроможності, рентабельності, боргового навантаження) та якісні параметри (ринкові умови, галузеві тренди, геополітичні ризики)[2]. В умовах екстремальних зовнішніх шоків система раннього попередження набуває особливого значення для ГМК України, оскільки традиційні фінансові моделі доповнюються специфічними індикаторами операційної безпеки: відстань до зони бойових дій; стан критичної інфраструктури; доступність логістичних маршрутів та енергопостачання. Практичне застосування інструментарію СРП демонструє Метінвест, яка завдяки системі раннього моніторингу загроз змогла оперативно перерозподілити виробничі потужності на Каметсталь, збільшивши його завантаження до 100% виробничого портфелю.

Основна мета системи раннього попередження полягає у створенні часового лагу між виявленням перших сигналів кризи та її фактичним настанням, що дозволяє менеджменту активувати превентивні заходи для нейтралізації негативних наслідків [2]. Для підприємств ГМК критично важливими індикаторами стали: співвідношення Net Debt/EBITDA – Метінвест утримує на рівні 1,1 у 2024 році; частка морських перевезень у структурі експорту – зростання до 60-70% після відновлення чорноморського експортного коридору; рівень завантаження виробничих потужностей – критичний поріг $< 40\%$ та обсяг грошових резервів – мінімальний безпечний рівень 300 млн. дол.[1].

Таким чином, система раннього попередження фінансової кризи є ключовим інструментом забезпечення стабільності та виживання підприємств гірничо-металургійного комплексу в умовах екстремальних зовнішніх шоків, дозволяє

своєчасно виявляти потенційні загрози, оцінювати критичні показники фінансової та операційної діяльності, а також оперативно реагувати на зміни у виробничому та логістичному середовищі. Ефективне поєднання кількісних і якісних індикаторів, наявність превентивних сценаріїв дій та достатніх фінансових резервів забезпечує підприємству зменшувати негативні наслідки кризових ситуацій, підтримувати стратегічні інвестиції та стабільне функціонування навіть за значних зовнішніх ризиків.

Список використаних джерел:

1. Метінвест. Річний звіт 2024. URL: https://metinvestholding.com/ua/ar2024/uploads/2025/07/metinvest-annual-report-2024_ua.pdf (дата звернення: 19.10.2025).
2. Калініченко З. Розробка методики раннього попередження та реагування на кризи підприємства. Економічний аналіз. 2022. Том 32. № 2. С. 90-100. URL: <https://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/49312/1/2060-6565658032-1-PB.pdf> (дата звернення: 19.10.2025).

УДК 336.77:631

**Кравченко А. С.,
Повар В. С.**

здобувачки бакалаврського рівня вищої освіти ОП «Корпоративні фінанси»

Науковий керівник: Урванцева С. В.

к.е.н., доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

РОЗВИТОК АГРАРНОГО КРЕДИТУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

В умовах економічної глобалізації, що охоплює всі країни світу, відбувається не тільки перерозподіл фінансових потоків, а й процес активних капіталовкладень. Саме сільське господарство, як перспективна сфера, не тільки